

Туге Јансон

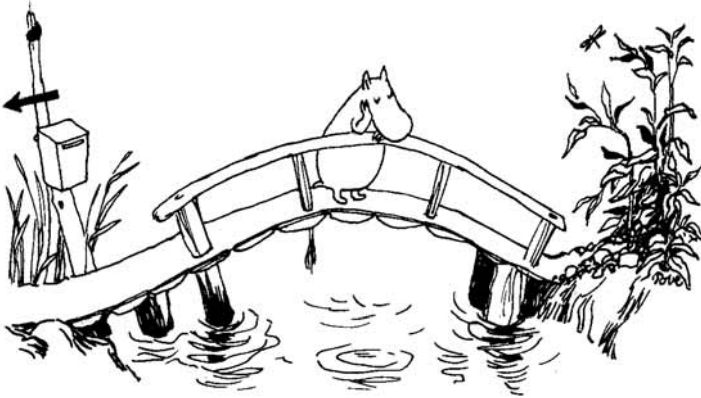
КОМЕТА ДОЛАЗИ

Превела
Славица Агатоновић

ОДИСЕЈА
Београд, 2009.

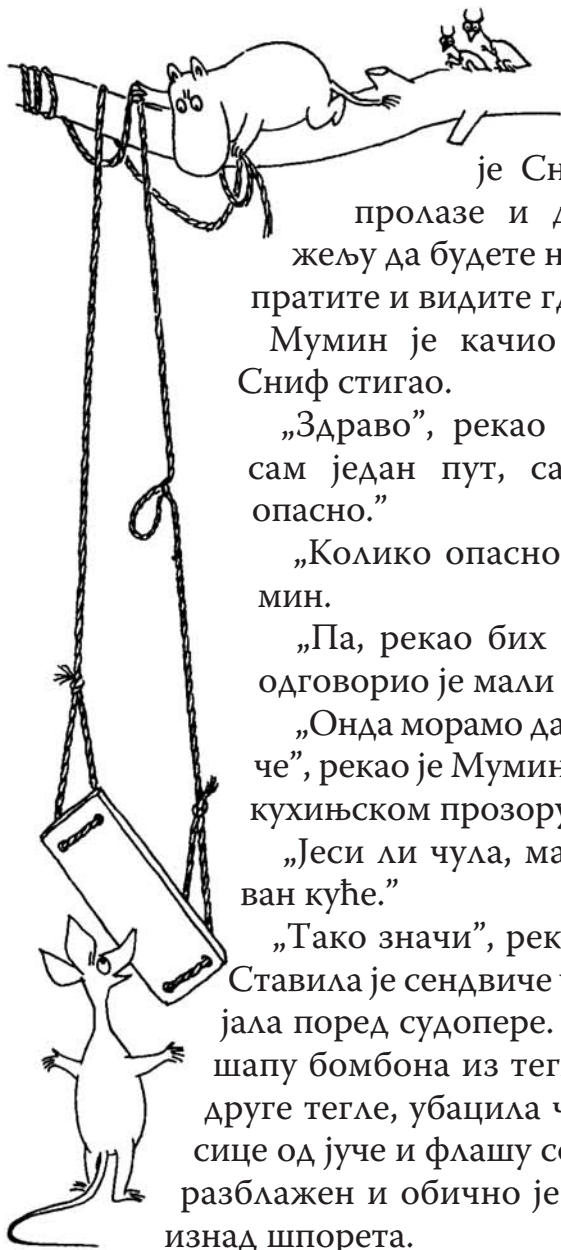
ПРВО ПОГЛАВЉЕ

Мали Сниф је открио сасвим нови пут, оног јутра кад је тата Мумин завршио мост преко реке. Пут се ушуњао у шуму на једном мрачном месту и Сниф је дуго стајао и гледао за њим.

Испричаћу Мумину за ово, помислио је. Морамо заједно да истражимо овај пут, нећу сам. Онда је укрстио две гране да би опет могао да га нађе и што је брже могао одскакутао кући.

Долина у којој су живели била је веома лепа: пуна ситних срећних бубица и високог зеленог дрвећа. Преко ливада је текла река, заокретала око плаве Муминове куће, и нестајала према другим местима са другим бубицама које су се питале одакле ли долази.

Чудно је то с
путевима и ре-
кама, размишљао

је Сниф, гледате како
пролазе и добијете страшну
жељу да будете негде другде. Да их
пратите и видите где се завршавају...

Мумин је качио љуљашку кад је
Сниф стигао.

„Здраво”, рекао је Сниф. „Нашао
сам један пут, само мој. Изгледа
опасно.”

„Колико опасно?” – питао је Му-
мин.

„Па, рекао бих *страшно опасно*”,
одговорио је мали Сниф озбиљно.

„Онда морамо да понесемо сендвиче”,
рекао је Мумин. И сок. Пришао је
кухињском прозору и рекао:

„Јеси ли чула, мама? Данас једемо
ван куће.”

„Тако значи”, рекла је мама. Може.
Ставила је сендвиче у корпу која је ста-
јала поред судопере. Онда је захватила
шапу бомбона из тегле и две јабуке из
друге тегле, убацила четири мале коба-
сице од јуче и флашу сока који је већ био
разблажен и обично је стајао на полици
изнад шпорета.

„Веома добро”, рекао је Мумин. „Ајд здраво. Па, ето нас кад стигнемо.”

„Здраво, здраво”, одговорила је мама.

Мумин и Сниф прођоше кроз башту, преко ливада и узбрдо према падинама, све до мрачне шуме у којој никад нису били. Ту су спустили корпу на земљу и погледали у долину. Муминова кућа је била мала као тачка и река је изгледала као уска зелена трака. Љуљашка се уопште није видела одатле.

„Никад раније ниси био толико далеко од своје маме”, рекао је мали Сниф. „Само сам ја био овде, потпуно сам. А сад ћеш да видиш мој нови пут који сам сâм самцит нашао.”

Вртео се тамо-овамо, осматрао и њушкао, гледао положај сунца и понашао се свакојако, док на крају није викнуо:

„Ево га! Нашао сам га! И? Шта кажеш? Зар не изгледа опасно? Иди ти први.”

Мумин је веома опрезно ушао у зелени мрак. Постало је потпуно тихо око њих.

„Опасности вребају са свих страна”, шапнуо је Сниф.

„Не могу да гледам на све стране одједном”, побунио се Мумин. „Ти гледај назад, пошто ја не могу да постигнем.”

„Не, не, не назад”, рекао је Сниф забринуто. „Много је горе ако те неко прати, него ако га сретнеш! Али, ти ћеш бити крив, да знаш!”

„Па, иди ти онда први”, рекао је Мумин.

„Нећу ни то!” – викао је Сниф. „Што не идемо један поред другог?”

И тако су ишли збијени један уз другог, све дубље и дубље у шуму. Постајало је само зеленије и мрачније, а пут је прво ишао узбрдо, па онда низбрдо и постајао све ужи и ужи, и на крају уопште није било пута, само маховина и папрат.

„Пут негде треба да води”, рекао је Мумин. „Ово није у реду. Не може само тако да се заврши.” Направио је неколико корака по маховини.

„А шта ако никад не нађемо пут до куће?” – шапнуо је Сниф.

„Ђути мало”, рекао је Мумин. „Је л’ чујеш нешто?”

У дубини шуме, иза дрвећа, чуо се тихи шум. Опет је направио неколико корака, подигао главу и проњушкао. Ветар је био влажан и мирисао је пријатно.

„То је море”, викнуо је Мумин и потрчао, јер ако је нешто волео онда је то било купање.

„Чекај!” – викао је Сниф. „Не остављај ме самог!”

Али Мумин се зауставио тек када је видео море испред себе. Тада је свечано сео у песак и гледао таласе како се ваљају, један за другим, сви са белом пеном на врху. Убрзо је Сниф изашао из шуме, сео поред њега и рекао:

„Отрчао си и оставио си ме у опасности!”

„Тако сам се обрадовао”, објаснио је Мумин. „Знао сам за долину, за реку и планине, али не и да имамо море. Погледај, какви таласи!”

„Изгледају хладно и бесно”, рекао је Сниф. „Кад си у њима онда се исквасиш, а ако си на њима, онда повраћаш.”

„Зар не волиш да рониш?” – питао је Мумин изненађено. „Је л’ умеш да рониш отворених очију?”

„Умем, али нећу”, рекао је Сниф.

Мумин је устао и отишао право према мору.

„Само ти иди, сам ћеш бити крив!” – викао је Сниф. „Никад се не зна шта тамо доле може да се види!”

Мумин је ипак заронио у велики талас кроз који је просијавало сунце. Прво је видео само зелене мехуре светлости, а онда је видео шуме алги које су се љуљушкале изнад песка.

Лепо фризиран песак, био је украшен шкољкама, ружичастим изнутра а белим споља. У дубини је вода постајала тамнија и понирала у црну рупу која се спуштала према бездану. Онда се окренуо, полетео нагоре, право у талас, и пратио га опет до обале. Тамо је Сниф седео и викао у помоћ.

„Мислио сам да си се удавио!” – викао је Сниф. „Или да те је појела ајкула! Шта би било са мном без тебе?”

„Не буди глуп”, рекао је Мумин. „Навикао сам на море. А док сам био тамо доле, добио сам идеју. Много лепу идеју која је тајна.”

„Колика тајна?” – питао је Сниф. „Велика као ‘нека те прогута провалија?’”

Мумин је климнуо главом.

„Нека ме прогута провалија”, верглао је Сниф. „Нека лешинари поједу моје суве ноге и нека никад више не поједем сладолед ако не сачувам тајну над тајнама. Па?”

„Постаћу ловац на бисере и сакрићу своје бисере у једну кутију”, рекао је Мумин. „Сваки бели камен је бисер. Сваки који је много бео и много округао.”

„И ја ћу да постанем ловац на бисере!” – викао је Сниф. „Ловићу их на обали. Обала је пуна белог и округлог камења.”

„Не разумеш”, објаснио је Мумин. „То су бисери само кад су у води. ‘Ај, здраво, сад.’ И онда је гацајући поново ускочио у таласе.

„А шта ћу онда ја да будем?!” – викнуо је Сниф за њим.

„Ти можеш да будеш неко ко ће пронаћи кутију ловцу на бисере”, рекао је Мумин и заронио.

Сниф је полако продужио низ обалу.

„Ти увек радиш оно што је забавно”, мумлао је за себе. „Само зато што сам ја овако мали.”

Мало је тражио кутије, али није их било. Само алге и одваљене дашчице. Обала је била дугачка и пуста, и завршавала се код високе планине која се спуштала право у воду. Цела планина је била мокра од морске пене.

Ово више није забавно, помислио је Сниф. Нећу више да будем мали, да немам с ким да се играм...

И тада је мали Сниф угледао маче које се сâмо шеткало по стени. Имало је црно-беле флеке и веома танак реп који му је штрчао право увис. Заболело га је колико се обрадовао.

„Мацо!” – викнуо је Сниф. „Мала, мац-мац, сиђи да се поздравиш, страшно сам тужан!” Маче му је добацило жути поглед преко рамена и шмугнуло негде увис. Сниф је почео да се пење за њим. Пео се и пео уз мокру, стрму стену, све време дозивајући мачку. Кад се коначно попео, мачка је била скроз на ободу литице и балансирао по уској стази на стени.

„Немој да идеш од мене!” – викао је Сниф. „Свиђаш ми се!”

Али, маче се све више и више удаљавало од њега. Испод планине је тутњало море. Мали Сниф је осећао како га издају ноге. Срце му је залупало.

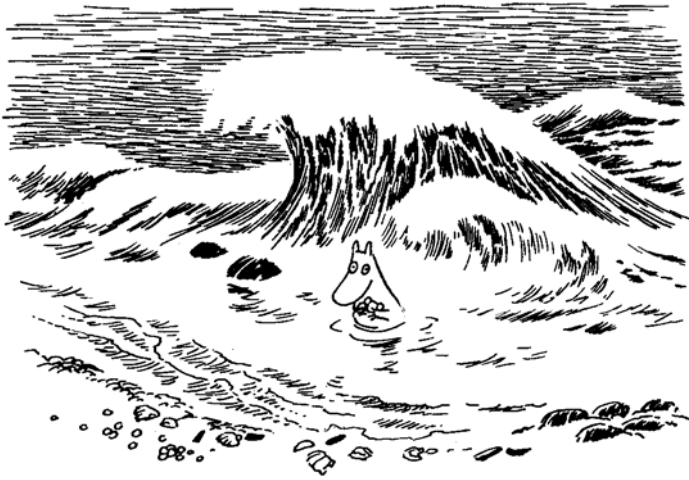
А онда је почео да пузи за мачетом. Пузао је веома полако и све време мислио: мало, мекано, слатко маче које је моје... које је још мање од мене... О, заштитниче свих животињица, буди добар и дај ми маче и учини да оставим утисак на Мумина...

Никад раније није био толико уплашен и никад се није осећао тако храбро. Одједном се испред њега створила пећина. Рупа у зиду стене, а унутра – права пећина.

Сниф је задржао дах. Пећина, каква се само једном у животу пронађе, а можда и никад. Под јој је био од ситног песка, зидови глатки и тамни. На таваници се налазио плави небески прозор. Песак је био топао од сунца.

Упузао је унутра и легао на стомак преко трачка сунца и помислио, остаћу овде док сам жив.

Окачићу мале полице и направити место за спавање у песку и гореће ми свећа увече. Шта ће Мумин да каже?

А неваљало маче је нестало.

Није очекивао да ће повратак бити тако опасан. Како може нешто да му се деси баш сад кад је нашао пећину?

Мумин је и даље био забављен ловом на бисере. Поскакивао је као плута на таласима, а на обали је лежала гомила округлих белих облутака.

„Аха, ту си”, рекао је. „Где је кутија?”

„Дођи на обалу! Одмах дођи на обалу!” – викао је Сниф. „Нашао сам нешто! Сасвим сâм сам пронашао нешто, и то уз опасност коју не можеш ни да замислиш!”

„Је ли то нека добра кутија?” – питао је Мумин гацајући према обали, шапа пуних бисера.

„Шта си запео за кутије”, викао је Сниф, „кутије, па кутије! Нека те прогута провалија и све то, немамо времена за њих зато што сам нашао пећину! Сопствену пећину!”

„Је л’ права?” – питао је Мумин. „Са рупом кроз коју може да се упузи? Са каменим зидовима и пешчаним подом?”

„Ма све! Све што треба!” – одговорио је Сниф и толико се погубио да је једва стајао на ногама. „Можеш да чуваш своје бисере у мојој пећини ако ми даш пола, или барем три пуне шапе!”

Бисери су постали много чистији и бељи чим су ушли у пећину. Мумин и Сниф су лежали на леђима у песку и гледали у плави небески прозор. Повремено су слане капљице улетале кроз врата а траг сунца је постајао све шири.

Сниф је имао неодрживу жељу да прича о мачету, али ју је наједном изгубио. Прво ће га наћи и спријатељити се с њим. Оно ће га свуда пратити. И онда ће једног лепог дана обоје ући на трем и Мумин ће рећи:

„Је ли могуће!? Да ти имаш сопствено маче које те свуда прати!?”

Могоао би да изнесе тањир млека у башту. Сваке вечери...

Сниф је уздахнуо. „Сад сам гладан”, рекао је. „Замисли да можеш да будеш толико срећан да заборавиш да једеш!”

Било је касно поподне кад су се Мумин и Сниф вратили у плаву кућу у долини. Река је полако текла у вече а изнад ње се сијао свеже офарбани, нови шарени мост. Мама Мумин је управо слагала шкољке око леја.

„Је ли вам било лепо?” – питала је.

„Били смо најмање сто километара одавде!” – испричао је Мумин. „Видео сам море! Ронио сам у

великим таласима и пронашао нешто колосално лепо што почиње на Б и завршава на Р... Али не могу да кажем шта, зато што је то тајна!”

„А ја сам нашао нешто што почиње на П и завршава се на А!” – викао је Сниф. „Негде у средини је Ћ. Али нећу вам рећи ништа више!”

„Баш чудно”, рекла је мама Мумин. „Толико великих догађаја у једном дану. Супа је у рерни. И немојте много да звецкате, тата пише.”

А онда је наставила да ређа шкоље, једну плаву, две беле и једну црвену, па опет исто, и то је било много лепо.

Тихо је звиждукала за себе и мислила како изгледа као да се спрема киша. Немирни ветар је дувао кроз дрвеће, које је уздисало, стресало се и све своје лишће окретало наопачке. Дуги сиви облаци полетели су преко неба.

Надам се да неће опет бити поплаве, помислила је мама Мумин. Покупила је неколико преосталих шкољки и ушла у кућу баш кад су прве капи кише почеле да падају.

Сниф и Мумин су заспали насред тепиха у салону. Мама их је покрила ћебетом и села крај прозора да посматра кишу. Била је то тешка сива киша, која је донела рани сумрак. Тихо је добовало по крову, шушкало у башти, шуштало кроз шуму, и у даљини, капало у Снифовој пећини.

Негде у тајном и сасвим приватном скровишту неваљало маче је увило реп око себе и заспало.

Касно те ноћи, када су сви легли, тата Мумин је чуо неко запомагање. Усправио се и ослушкивао.

Киша је пљуштала у олуцима, а сломљени тавански прозор је као и обично лупао на ветру. Поново се зачуо онај тужни звук. Тата је навукао кућни мантил и пошао да обиђе кућу. Провирио је у светлоплаву собу, онда у жуту и на крају у туфнасту, и свуда је била тишина. Онда је тата отворио врата на трему и погледао напоље у кишу. Осветлио је батеријском лампом степенице и траву, а кишне капи су на светлости светлуцале као дијаманти. Дувало је јаче него икад.

„Шта је сад ово?” – запитао се тата Мумин.

Јер је тамо напољу седело нешто мокро и на-паћено с брковима и црним сјајним очима.

„Ја сам Бизамски пацов”, рекло је то напаћено створење промуклим гласом. „Бизамски пацов бескућник. Пола куће ми је прсло кад сте саградили ваш мост преко реке. Али нема везе. Другу половину је однела киша. То је још мање важно. За филозофа је сасвим свеједно да ли живи или мре, али после ове прехладе веома је несигурно шта ће бити са мном...”

„Страшно ми је жао”, рекао је тата Мумин. „Нисам знао да живите испод моста. Изволите, уђите. Моја жена сигурно негде може да вам спреми кревет.”

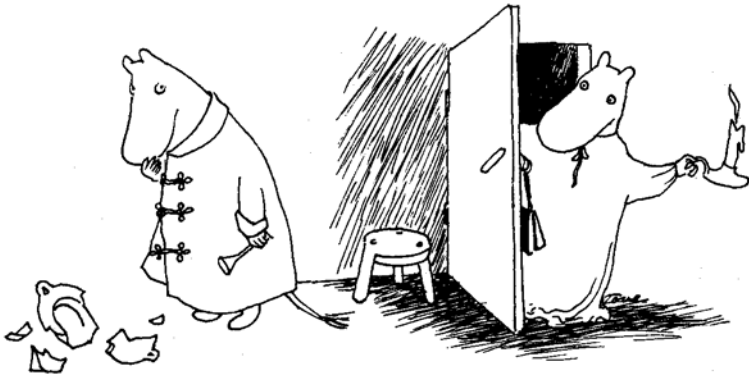
„Не марим нешто нарочито за кревете, то је стварно непотребан намештај”, рекао је Бизамски пацов тужно. „Живео сам само у рупи, али било ми је лепо тамо. Додуше, за филозофа је свеједно да ли му је лепо или није, али то је ипак била добра рупа.”

Стресао је воду и ослушкивао на све стране. „Каква је ово кућа?” – питао је.

„Сасвим обична Муминова кућа”, одговорио је тата. „Сам сам је саградио. Шта кажете на чашу јабуковог вина против прехладе?”

„То је, додуше, непотребно”, рекао је Бизамски пацов. „Али, можда, ипак може.”

Тата Мумин се ушуњао у кухињу и отворио орман а да није упалио светло. Протегао се да дохвати флашу с јабуковим вином која је стајала на највишој

полицу, протезао се и протезао и, док си рекао кекс, оборио чинију и направио страшну буку.

Читава кућа се пробудила, викали су и лупали вратима, а онда је мама Мумин дотрчала са свећом у шапи.

„То си само ти”, рекла је. „Мислила сам да се неки лопов увукао код нас.”

„Хтео сам да дохватим јабуково вино”, рекао је тата. „А неки магарац је ставио ону глупу чинију на саму ивицу.”

„Добро је што се разбила, била је много ружна”, рекла је мама Мумин. „Попни се на столицу, па ће ти бити лакше. И дохвати једну чашу и за мене.”

Тата се попео на столицу и дохватио флашу и три чаше.

„За кога је трећа?” – питала је мама.

„За Бизамског пацова”, одговорио је тата Мумин. „Кућа му се срушила, па ће живети код нас.”

Упалили су петролејску лампу на трему и наздра-

вили. Примили су и Мумина и Снифа у друштво, иако је било усред ноћи. Само што су они пили млеко. Киша је и даље плесала по крову и ветар је још јаче дувао. Хучало је кроз димњак, а врата камина су забринито звечала.

Бизамски пацов је наслонио њушку на прозор трема и буљио напоље, у мрак. „Ово није природна киша”, рекао је.

„Зар нису све кише природне?” – питао је тата Мумин. „Је ли може још једна чашица?”

„Може једна мала”, рекао је Бизамски пацов. „Хвала, хвала. Сад ми је боље. Не брине ме нарочито општа пропаст, али ипак не желим да ми буде хладно по стомаку док пропадам.”

„Па, не, наравно”, рекла је мама. „Али ово сигурно није киша која изазива поплаву.”

Бизамски пацов је фркнуо.

„Госпођа не зна о чему говорим”, рекао је. „Зар нисте осетили нешто чудно у ваздуху у последње време? Зар нисте имали неке предосећаје? Зар се не најежите понекад?”

„Јок”, рекла је мама Мумин изненађено.

„Нешто опасно?” – шапнуо је Сниф и зурio у Бизамског пацова.

„Никад се не зна”, промрмљао је Бизамски пацов. „Свемир је тако велики, а земља је тако мала, страшно мала и јадна...”

„Мислим да сад треба да легнемо”, рекла је мама изненада. „Страшне приче нису добре пред спавање.”

Убрзо су погашена сва светла а укућани заспали. Киша и олуја, међутим, нису посустале до јутра.